

VALTUUSTOALOITE

Työkyvyttömät työttömät eläkkeelle

Joensuu maksaa pitkäaikaistyöttömyydestä johtuvia sakkomaksuja Kelalle vuosittain noin kymmenen miljoonaa euroa. Menoerän turhuutta on vaikea kuvata. Joensuun työttömyysaste on viidentoista prosentin tasolla, kun se koko maassa on reilusti alle kymmenen prosentin tasolla. Edes menossa oleva nousukausi ei ole tuonut ratkaisevaa parannusta työllisyystilanteeseen. Vaikka osa pitkäaikaistyöttömistä työllistyy tai siirtyy eläkkeelle, uusia pitkäaikaistyöttömiä tulee "tmt-laskulle" koko ajan.

Heinäkuussa avoimia työpaikkoja oli 651 ja työttömiä noin kymmenkertainen määrä eli 5972. Työmarkkinatuen saajista yli tuhat päivää työttömänä olleita oli alkuvuonna keskimäärin 900. Heidän työmarkkinatuesta valtio perii 70% takaisin. 300-999 päivää työttömänä olleita oli keskimäärin 1300. Heidän työmarkkinatuesta valtio perii 50% takaisin. Työmarkkinatuki on 32,40 €/pv eli 696,60 €/kk.

Pitkäaikaistyöttömistä osa on työmarkkinoiden ja terveydellisen tilansa näkökulmasta työkyvyttömiä, mutta nykyisen eläkejärjestelmämme näkökulmasta työkykyisiä. Ristiriita on ilmeinen. Julkisuudessa on esitetty vaihtelevia arvioita ja laskelmia työkyvyttömien työttömien määrästä. Kaupungin sakkomaksun näkökulmasta jokainen työkyvyttömän työnhakija on väärässä paikassa. Myös inhimillisestä näkökulmasta työkyvyttömän työnhakija on väärässä paikassa.

Joensuussa on noin 2200 passiivista työmarkkinatuen saajaa. Oletetaan varovaisesti, että heistä joka neljäs (550) on tosiasiallisesti työkyvyttömän. Oletetaan edelleen, että puolet heistä (275) on yli tuhat päivää ja puolet (275) alle tuhat päivää työttömänä olleita. Jos tämä joukko voidaan siirtää eläkkeelle, kaupungin sakkomaksu Kelalle pienenee noin 2,8 miljoonaa euroa vuodessa.

Työkyvyttömän työnhakijan eläkkeelle siirtymisestä on tehty monimutkainen ja hidas prosessi. Kun koko sosiaali- ja terveyssektorin vastuu on Siun Sotessa, tuo se prosessiin oman lisän.

SDP:n valtuustoryhmä ehdottaa, että

*kaupunki käynnistää Siun Soten kanssa erillisen projektin, jossa selvitetään tosiasiallisesti työkyvyttömät työnhakijat. Jos tehtävää hoitaa päätoimisesti esim. kaksi lääkäriä ja sairaanhoitajaa kymmenen kuukauden ajan, toiminnasta aiheutuvat kulut ovat 500 000 euron suuruusluokkaa,

*ensi vuoden budjettiin varataan tätä toimintaa varten puolen miljoonan euron määräraha.

Ella Heinonen
Ella Heinonen
valtuustoryhmän
varapuheenjohtaja

Sanna Heinonen
valtuustoryhmän sihteeri

Kaupunginvaltuusto	§ 123	27.08.2018
Henkilöstö- ja työllisyysjaosto	§ 51	08.11.2018
Henkilöstö- ja työllisyysjaosto	§ 9	27.03.2019
Kaupunginhallitus	§ 148	08.04.2019
Kaupunginvaltuusto	§ 49	29.04.2019

Joensuun SDP:n valtuustoryhmän valtuustoaloite tosiasiallisesti työkyvyttömiä työnhakijoiden selvittämisprojektista

3177/14.07.00/2018

KV 27.08.2018 § 123

Joensuun SDP:n valtuustoryhmä jätti 27.8.2018 valtuuston puheenjohtajalle valtuustoaloitteen tosiasiallisesti työkyvyttömiä työnhakijoiden selvittämisprojektista.

Päätös:

Lähetettiin kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

HETYJ 08.11.2018 § 51

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 3.9.2018 lähettää asian henkilöstö- ja työllisyysjaoston valmisteltavaksi.

Tutkimusten mukaan ihmisen työ- ja toimintakyky heikkenee työttömyyden pitkittyessä. Lähtökohtaisesti n. 30 % pitkäaikaistyöttömistä hyötyisi työ- ja toimintakyvyn selvittelystä ja sitä mahdollisesti seuraavasta kuntoutuksesta tai eläkeratkaisusta. (Esim. Heikkinen 2016, Kerätär 2016.) Syyskuussa 2019 pitkäaikaistyöttömien määrä Joensuussa oli 1578. Edellisen perusteella voi olettaa, että Joensuussa n. 470 työtöntä hyötyisi työ- ja toimintakyvyn selvittelyyn liittyvästä palvelutarpeen arvioinnista sekä sitä edistävästä palveluista. Osa näistä asiakkaista on jo erilaisten palvelujen, kuten monialaisen yhteispalvelun tai aikuissosiaalityön piirissä, osalla työ- ja toimintakyvyn selvittelyn tarve on vielä tunnistamatta.

Pitkään työttömänä olleen työ- ja toimintakyvyn selvittely edellyttää moniammatillista yhteistyötä sosiaali- ja terveystieteiden, TE-palvelujen, KELAn ja muiden työllisyystyö edistävien toimijoiden kesken. Tällä hetkellä usean eri toimijan tarjoamia, työllistymistä edistäviä palveluita tarjotaan monialaisessa yhteispalvelu TYP:ssä. TYP:n palvelut on suunnattu lähtökohtaisesti koulutukseen tai työmarkkinoille eteneville monialaista palvelua tarvitseville pitkäaikaistyöttömille. Ensisijaisesti työ- ja toimintakyvyn vajeisiin pyritään vaikuttamaan kuntouttavilla palveluilla, joiden avulla asiakasta tuetaan koulutukseen tai työmarkkinoille.

Puutteet työ- ja toimintakyvyssä voivat muodostua niin suuriksi, että ne käytännössä estävät työllistymisen kuntoutusmahdollisuuksista huolimatta. Tällöin tulee selvittää työttömän mahdollisuus eläkkeeseen ja hakea siten pysyvää ratkaisua työttömänä olevan toimeentuloon ja palvelutarpeeseen. Eläkkeelle suuntautuvan työ- ja toimintakyvyn selvittely vaatii usein eri ammattilaisten arvioita, tutkimuksia sekä toiminnallisia seurantajaksoja. Onnistunut prosessi edellyttää myös selkeää yhden vastuutyöntekijän koordinoitua, joka kokoaa eri toimijoiden tuottaman tiedon sekä toimii

asiakkaan yhteyshenkilönä monitoimijaisessa verkostossa. Ajallisesti asiakaskohtainen eläkeselvittelyprosessi vaatii yleensä vähintään 1,5 vuotta. Myöskään useita vuosia kestävät eläkeprosessit eivät ole harvinaisia.

Eläkkeelle suuntaavien työ- ja toimintakyvyn selvittelyn pulmana Joensuussa on ollut toimijoiden sekä selkeän vastuutahon puuttuminen asiakkuuksien koordinoinnissa. Haaste on noussut esiin erityisesti kaupungin työllisyyden hoidon sekä sosiaali- ja terveystalvelujen eriydyttyä omiin organisaatioihinsa vuoden 2017 alusta. Siun Soten muutoksen myötä n. 100 asiakkaan työ- ja toimintakyvyn selvittelyprosessi jäi kesken vastuun siirtyessä kaupungin työllisyystalveluilta Siun Soten sosiaalityalveluille. Sosiaalityalvelujen resurssien vähyydestä johtuen vastuu asiakkuuksien hoidosta siirrettiin takaisin työllisyystalveluille vuoden 2018 alusta lähtien. Siirtymisen myötä työ- ja toimintakyvyn selvittelyprosessin kehittämiseksi alettiin suunnitella Joensuun sisäistä kehittämishanketta (ANELMA), jolla tehostettaisiin toimijoiden välistä yhteistyötä sekä selvittelyä edistävää palvelutarjontaa. Päätös kehittämishankkeesta vahvistettiin kaupungin henkilöstö- ja työllisyystalveluissa huhtikuussa 2018.

ANELMA-hankkeen kautta mahdollistetaan työ- ja toimintakyvyn selvittelyyn liittyvät talvelut kaikille talvelua tarvitseville työttömille. Tällä hetkellä hanke on käynnistänyt ja jatkanut 30 asiakkaan työ- ja toimintakyvyn selvittelyprosessia sekä alkanut kehittämään yhteistä ja pysyvää toimintamallia Siun Soten, TE-hallinnon ja KELAn kanssa. Joensuun kokemusten myötä on tarkoitus kasvattaa toimintamalli maakunnalliseksi hakemalla kehittämiseen ESR-rahoitusta keväällä 2019.

Lähteet:

Heikkinen Virpi 2016: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0280-1>

Kerätär Raija 2016: <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789526210865.pdf>

Liite: Henkilöstö- ja työllisyystalvelu 26.4.2018 § 24, Monialaisen työryhmän perustaminen pitkäaikaistyöttömille suunnattuun työ- ja toimintakyvyn selvittämiseen

Valmistelija: henkilöstöjohtaja

Henkilöstöjohtajan päätösehdotus:

Henkilöstö- ja työllisyystalvelu päättää

esittää kaupunginhallitukselle edellä esitetyn vastauksena SDP:n valtuustoryhmän valtuustoaloitteeseen tosiasiallisesti työkyvyttömiä työnhakijoiden selvittämissalveluista.

Päätös:

Henkilöstö- ja työllisyystalvelu päätti palauttaa pykälän uudelleen valmisteluun.

HETYJ 27.03.2019 § 9

Tutkimusten mukaan ihmisen työ- ja toimintakyky heikkenee työttömyyden pitkittyessä. Lähtökohtaisesti n. 30 % pitkäaikaistyöttömistä hyötyisi työ- ja toimintakyvyn selvittelystä ja sitä mahdollisesti seuraavasta kuntoutuksesta

tai eläkeratkaisusta. (Esim. Heikkinen 2016, Kerätär 2016.) Syyskuussa 2019 pitkäaikaistyöttömien määrä Joensuussa oli 1578. Edellisen perusteella voi olettaa, että Joensuussa n. 470 työtöntä hyötyisi työ- ja toimintakyvyn selvittelyyn liittyvästä palvelutarpeen arvioinnista sekä sitä edistävistä palveluista. Osa näistä asiakkaista on jo erilaisten palvelujen, kuten monialaisen yhteispalvelun tai aikuissosiaalityön piirissä, osalla työ- ja toimintakyvyn selvittelyn tarve on vielä tunnistamatta.

Pitkään työttömänä olleen työ- ja toimintakyvyn selvittely edellyttää moniammatillista yhteistyötä sosiaali- ja terveystieteiden, TE-palvelujen, KELAn ja muiden työllisyystoimijoiden kesken. Tällä hetkellä usean eri toimijan tarjoamia, työllistymistä edistäviä palveluita tarjotaan monialaisessa yhteispalvelu TYP:ssä. TYP:n palvelut on suunnattu lähtökohtaisesti koulutukseen tai työmarkkinoille eteneville monialaista palvelua tarvitseville pitkäaikaistyöttömille. Ensisijaisesti työ- ja toimintakyvyn vajeisiin pyritään vaikuttamaan kuntouttavilla palveluilla, joiden avulla asiakasta tuetaan koulutukseen tai työmarkkinoille.

Puutteet työ- ja toimintakyvyssä voivat muodostua niin suuriksi, että ne käytännössä estävät työllistymisen kuntoutusmahdollisuuksista huolimatta. Tällöin tulee selvittää työttömän mahdollisuus eläkkeeseen ja hakea siten pysyvää ratkaisua työttömänä olevan toimeentuloon ja palvelutarpeeseen. Eläkkeelle suuntautuvan työ- ja toimintakyvyn selvittely vaatii usein eri ammattilaisten arvioita, tutkimuksia sekä toiminnallisia seurantajaksoja. Onnistunut prosessi edellyttää myös selkeää yhden vastuutyöntekijän koordinoitua, joka kokoaa eri toimijoiden tuottaman tiedon sekä toimii asiakkaan yhteyshenkilönä monitoimijaisessa verkostossa. Ajallisesti asiakaskohtainen eläkeselvittelyprosessi vaatii yleensä vähintään 1,5 vuotta. Myöskään useita vuosia kestävä eläkeprosessit eivät ole harvinaisia.

Eläkkeelle suuntaavien työ- ja toimintakyvyn selvittelyn pulmana Joensuussa on ollut toimijoiden sekä selkeän vastuutahon puuttuminen asiakkuuksien koordinoimisessa. Haaste on noussut esiin erityisesti kaupungin työllisyystoiminnan sekä sosiaali- ja terveystieteiden eriydyttyä omiin organisaatioihinsa vuoden 2017 alusta. Siun Soten muutoksen myötä n. 100 asiakkaan työ- ja toimintakyvyn selvittelyprosessi jäi kesken vastuun siirtyessä kaupungin työllisyyspalveluilta Siun Soten sosiaalipalveluille. Sosiaalipalvelujen resurssien vähyydestä johtuen vastuu asiakkuuksien hoidosta siirrettiin takaisin työllisyyspalveluille vuoden 2018 alusta lähtien. Siirtymisen myötä työ- ja toimintakyvyn selvittelyprosessin kehittämiseksi alettiin suunnitella Joensuun sisäistä kehittämishanketta (ANELMA), jolla tehostettaisiin toimijoiden välistä yhteistyötä sekä selvittelyä edistävää palvelutarjontaa. Päätös kehittämishankkeesta vahvistettiin kaupungin henkilöstö- ja työllisyysjaostossa 26.4.2018.

ANELMA-hankkeen kautta mahdollistettiin työ- ja toimintakyvyn selvittelyyn liittyvät palvelut 32:lle joensuulaiselle syksyllä 2018. ANELMA-hankkeessa tuotetun tiedon ja tiivistyneen monialaisen työskentelyn myötä alettiin suunnittelemaan maakunnallista TOPAKKA-hanketta, jolle haetaan ESR-rahoitusta toukokuussa 2019. TOPAKAN tarkoituksena on luoda kuntien, TE-palvelujen, KELAn ja SiunSoten väliseen yhteistyöhön pysyvä toimintamalli, jolla selvitetään työttömän kuntalaisen työ- ja toimintakykyä monitoimijaisesti.

Lähteet:

Heikkinen Virpi 2016: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0280-1>

Kerätär Raija 2016: <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789526210865.pdf>

Valmistelija: asiakkuuspäällikkö

Henkilöstöjohtajan päätösehdotus:

Henkilöstö- ja työllisyysjaosto päättää esittää kaupunginhallitukselle, että

se antaa edellä olevan kirjoitetun SDP:n valtuustoryhmän
valtuustoaloitteeseen

tosiasiallisesti työkyvyttömiä työnhakijoiden selvittämisprojektista.

Päätös:

Asiakkuuspäällikkö Riikka Vartiainen esitteli asiaa.

Hyväksyttiin yksimielisesti.

KH 08.04.2019 § 148

Oheismateriaalina henkilöstö- ja työllisyysjaoston päätös 26.4.2018 § 24.

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

merkitä edellä olevan vastauksena SDP:n valtuustoryhmän valtuustoaloitteeseen ja todeta aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

KV 29.04.2019 § 49

Ehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

merkitä edellä olevan vastauksena SDP:n valtuustoryhmän
valtuustoaloitteeseen ja todeta aloitteen loppuun käsitellyksi.

Keskustelu:

Asiassa käytiin keskustelu, jossa yksi valtuutettu käytti puheenvuoron.
Lisäksi kaupunginjohtaja Kari Karjalainen käytti puheenvuoron.

Keskustelussa ei tehty päätösehdotuksesta poikkeavia esityksiä.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.